

Lenka Zogatová

Zahvízdej čtverec!

Fenomén slam poetry v souvislostech českého undergroundu, alternativní a DIY kultury

Brno 2011

Oponent: Prof. PaedDr. Radek Horáček, Ph.D.

Vedoucí: doc. MgA. Marian Palla

Úvodní náhled:

Vtipně a citlivě zvolený název s upřesňujícím podtitulem výmluvně aktivizuje pozornost. Rozhodující a nepřehlédnutelnou hodnotou je skutečnost, že v předložené práci přináší Lenka Zogatová pro české prostředí první rozsáhlejší pokus informačně zpracovat a teoreticky zhodnotit osobitou oblast poetry slam (slam poetry). Za příznačný a pro celou práci bohužel typický však lze považovat následující rozpor – nikde ve vlastním textu doktorandky nenacházíme základní definiční či termínové osvětlení, zda a jakými slovy lze výraz slam poetry vyjádřit, definovat, opsat či pojmenovat česky, ale i co v umění tento pojem reprezentuje. Teprve v ne zcela korektně citačně uvedené poznámce jedné z představitelk slam poetry najdeme výstižnou, byť přece jen významově zužující formulaci, že jde o „autorskou prezentaci vlastního textu básnického“ (citováno doslovně, s.14).

Hned v úvodu oponentského pohledu je tedy třeba poznamenat, že autorka si našla a vymezila výtečné tematické zaměření, neboť slam poetry je skutečně fenoménem, který nepatří jen do oblasti literatury, ale přesahuje napříč několika uměleckými obory až k umění performace a dotýká se silně i společenského kontextu. Zvolené téma tedy pro osobitý atak slam poetry směrem do veřejného prostoru velmi dobře naplňuje zaměření doktorského programu na FaVU VUT v Brně. Navíc je třeba zdůraznit, že autorka je rovněž dlouhá léta kreativní organizátorkou netradičních a často neoficiálních forem uměleckého dění, vystupuje i jako aktivní umělkyně, takže současně naplňuje i požadavek doktorského studijního programu FaVU předložit práci, která je v jedné rovině teoretickou studií, ale v rovině druhé je rovněž tvůrčím autorským projektem. To ovšem autorka jako jedna z hlavních organizátorek festivalů či prezentací slam poetry u nás naplňuje nikoli jen jedním projektem, ale rovněž svou dlouhodobou činností.

Rozpory a otazníky:

Sledujeme-li předloženou teoretickou práci, pak bohužel nacházíme celou řadu problémových aspektů. Především zde není vytvořena a dodržena celistvá struktura teoretického spisu – vlastně nacházíme jen náznaky úvodního vymezení tematiky a stanovení metodologických tezí (předznamenány jsou obecné teoretické či filozofické úvahy, ale bez

přesnějšího dalšího rozvinutí), dále sledujeme velmi nevyrovnaný pokus o definici klíčových pojmů a nejasně uspořádanou výzkumnou část, kterou jen vzdáleně můžeme považovat za pokus o typologii té linie alternativní kultury, v níž se sledovaný fenomén projevuje. Celá řada periferních kapitol, podkapitol a poznámek by mohla být vnímána jako záměrný mozaikovitý systém o uchopení multioborového, tedy pluralitního problému, ale bohužel tyto kapitoly jsou zcela nesoustředěné a tematicky i obsahově chaotické. Především ale nejsou nikdy dovedeny k nějakému pevně odůvodněnému závěru či stanovisku. A závěr? – Namísto uceleného shrnutí práce a definování dosažených cílů nacházíme celkem jen tři strany nejistých parafrází dílčích sdělení z předchozího textu a spíše jen opakování otázek naznačených v úvodu či dílčích kapitolách. Logické očekávání, že se v přílohách objeví v nějaké uchopitelné struktuře ukázky slam poetry, pokus o dílčí přehled hlavních představitelů, či dokonce že se setkáme s dílčím interpretačním uchopením vybraných projevů, rovněž zůstává nenaplněno. A to i při vědomí nepřenositelnosti projevů slam poetry do pouze textového rámce. Z přílohového materiálu lze za cenný považovat přehled B. Seznam mediálních výstupů... (s. 126-145), další upřesnění vyžaduje příloha Přehled slam poetry akcí... (s. 148-151) i Slovníček pojmů... (s. 146-147), řadu informací přinášejí rozhovory, ale z těch autorka nevytěžila nějaké podstatné závěry a téměř vůbec je interpretačně nezpracovala. Navíc přílohy postrádají jednotné značení či očíslování.

Je škoda, že Lenka Zogatová nevyužila možnosti, kterou doktorský program na umělecké škole do jisté míry poskytuje – totiž zpracování disertační práce jako promyšlené strukturované koláže, která by charakteru sledované tematiky zřejmě velice dobře vyhovovala. Záměrně a koncepčně sestavený celek, v němž by se prolínaly v logickém sledu koncipované teoretické pasáže s výzkumnými bloky a citacemi autorů či teoretiků nebo organizátorů, by patrně umožnil naplnit požadavky na výzkumnou teoretickou studii, ale rovněž by přinesl i originální slovesný tvar s množstvím autentického materiálu. V předložené podobě je sice tento potenciální koncept naznačen, ale bohužel není zvládnut, protože teoretické kapitoly nedodržují základní režim badatelského spisu (mj. nevyrovnaná práce s citacemi) a chybí jim strukturovaná obsahová výstavba. Použité citace autorů slam poetry či rozhovory, které měly autenticky sledovaný fenomén přiblížit, jsou v celkové struktuře práce zařazovány bez pevnější logiky a gradující struktury.

Sumarizující hodnocení:

Disertační práce Lenky Zogatové zpracovává pozoruhodnou aktuální tematiku, ovšem metodologicky nepodává uceleně uzavřený výzkum a analýzu, ale spíše jen po povrchu těkající mozaiku výňatků z literatury a útržků poznámek či drobných zjištění z rozhovorů. Umělecké a teoretické souvislosti předložené práce jsou cenným rozšířením zaměření doktorského studijního programu na FaVU VUT v Brně, ale mezioborový diskurs zvolené tematiky opět není teoreticky uchopen, chybí byt' jen pokusy najít či stanovit definice, kterými by se osvětlilo partnerství a oborové vazby mezi slam poetry a multioborovostí studia na FaVU (či obecně na uměleckých školách) i zaměření zdejšího doktorského studia. Velmi výmluvným příkladem je v tomto směru pokus o vysvětlení pojmu v kapitole „2. 4. 2. Poetry slam kontra slam poetry“ (s. 27-29), kde autorka balancuje mezi klasickým hledáním definice z dosud zpracované literatury a podivným vzpomínkově přátelským nezávazným vyprávěním, které o problému přináší nějaké přibližné informace, navíc s nestandardně či neúplně uvedenými citacemi.

Po formální stránce chybí práci výraznější kvalita, neboť se tu setkáváme s nejednotností v členění kapitol, nejednotností v řádkování a užívání typů písma, je zde mnoho neopravených formálních chyb typu chybějících mezer za tečkou a za čárkou. Problém je i v nejednotném uvádění titulů kapitol (např. s. 83 „6.2. TAM A ZASE ZPÁTKY“, s. 85 opět

číslování „6.2. Papírový hlavy“, s. 86 namísto 6.3. „5.2. (!!!) Porušování společenských a kulturních tabu“ aj.). Na řadě míst nacházíme i gramatické nedostatky, velmi často jsou v textu třeba nadbytečné čárky (například na str. 75 či 79 a na řadě dalších míst).

Závěry:

Předložená disertační práce, jakkoli je cenná pro volbu originální a dosud nezpracované tematiky, splňuje jen s velkými obtížemi a s řadou závažných nedostatků požadavky kladené na závěrečnou práci v doktorském studijním programu na vysoké škole. Problémy v teoretickém zpracování kompenzuje doktorandka svým tvůrčím vkladem pro sledovanou tematiku, svým nepřehlédnutelným podílem na rozvoji zcela osobitého uměleckého oboru. Je na zvážení komise pro obhajobu disertační práce, jak rozpor mezi nedostatky v teoretickém zpracování a klady v míře osobního organizátorského či autorského a kurátorského vkladu posoudí. **Předložený text přes výše uvedené a definované nedostatky splňuje základní požadavky kladené na doktorské řízení na umělecké vysoké škole a prokazuje, že doktorandka je schopna samostatné tvůrčí práce i dílčí teoretické reflexe. Disertační práci tedy s výše uvedenými výhradami doporučuji k diskusi při obhajobě a v případě úspěchu doporučuji udělení akademického titulu Ph.D.**

Doporučení k diskusi:

1. Lze najít nějakou častěji užívanou definici slam poetry ze zahraniční, ale také z české odborné literatury.
2. Jaké je vymezení či základní definice současné slam poetry z hlediska obsahového zaměření? Máme ji – při zjednodušení tematického rámce – vnímat spíše jako osobní autorské sebedefinování, jako vstup do veřejného prostoru s politickým zaměřením či jako sociálně umělecký fenomén?

V Brně 23. 9. 2011

dr. Radek Horáček

